

YAŞANMIŞ AĞIR BİR EZGİ Onat Kutlar İçin Bir Harita

Burcu Şahin Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde lisans eğitimini tamamladı. Aynı üniversitede "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türk Romanında Ölüm (1872-1923)" başlıklı teziyle yüksek lisans derecesi aldı. Çalışmaları *kitap-lık*, *Cogito*, *Varlık*, *Notos*, *Roman Kahramanları* gibi dergilerde ve çeşitli derleme kitaplarda yayımlandı. Yıldız Teknik Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda doktora çalışmalarını sürdüren Şahin, Sabancı Üniversitesi'nde öğretim görevlisidir.

Aslan Erdem 1987'de İstanbul'da doğdu. Çeşitli sempozyum, dergi ve derlemelerde Oğuz Atay, Yusuf Atılgan, Sevim Burak, Tezer Özlü, Bilge Karasu, Fûruzan, Kemal Tahir ve Barış Bıçakçı üzerine çalışmalar yaptı. *Karanlık Armoniler* isimli bir radyo programı hazırladı. Marmara Üniversitesi'nde yüksek lisans çalışmalarını sürdürmektedir. *Monograf* dergisinin yayın kurulu üyesi olan Erdem, Sabancı Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

*Onat Kutlar'ın
YKY'deki kitapları:*

- Gündemdeki Sanatçı (1995)
Unutulmuş Kent ve Çeviri Şiirler (1999)
İshak (2009)
Karameke (2009)
Sinema Bir Şenliktir (2010)
Bahar İsyancıdır (2011)
Yeter ki Kararmasın (2012)
Sinema... Sinema (2018)
Yaşanmış Ağır Bir Ezgi -
Onat Kutlar İçin Bir Harita (2019)

Yaşanmış Ağır Bir Ezgi

Onat Kutlar İçin Bir Harita

Hazırlayanlar

Burcu Şahin - Aslan Erdem

İnceleme

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5351
Edebiyat - 1523

Yaşanmış Ağır Bir Ezgi
Onat Kutlar İçin Bir Harita

Hazırlayanlar: **Burcu Şahin - Aslan Erdem**

Kitap editörü: **Fahri Güllüođlu**
Düzeltili: **Korkut Tankuter**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **İlknur Efe**

Baskı: Elma Basım Yayın İletişim Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mah. Halkalı Cad. No: 162/7
Küçükçekmece / İstanbul
Tel: 0212 697 30 30
Sertifika No: 12058

1. baskı: İstanbul, Nisan 2019
ISBN 978-975-08-4474-4

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2018
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyođlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

*Bir gülümsemeyi bütünlemeye çalışıyoruz
Göndermek için sana*

Sennur Sezer

İçindekiler

Aslan Erdem
Sunuş / Lejant: 'Elli Dokuz Yıl Sonra' • 9

Füruzan
Bir Acıya Yeniden Dönmek • 15
Onat Kutlar İçin • 18

Demir Özlü
Onat'a Dair • 24

Cevat Çapan
Ne Var ki Yolculukta • 26

Burcu Şahin
İshak'ta "Ansızın Görünmeyen": *Il y a* • 30

Hilmi Tezgör
Horozlanamamak • 42

Murat Narcı
Kırık Estetik: *İshak*'ta Yazınsal İstikbal • 46

Yüce Aydoğan
"Görünmeyi Kim Susturabilir?":
Onat Kutlar Edebiyatında Pencere Figürasyonları ve
Sinematik Alan-dışının Zaman-Mekânsal İzleri • 58

Jale Özata Dirlikyapan
İyimser Bir Çamura Bulanmış Teraziyi Dengelemek:
Onat Kutlar Öyküleri • 95

Hülya Soyşekerci
Onat Kutlar'ın Büyüleyici Öyküsü: "Hadi" • 104

Mahmut Temizyürek
“Teşekkürler Kalbim Sana” • 116

Selver Sezen Kutup
“Yeryüzü ile İnsan Arasında”:
“Çevirmen” Âsi, *Bahar İsyancıdır* • 126

Fatih Altuğ
Onat Kutlar'da Kıvrımlar, Katmanlar ve Katlanmak • 137

Devrim Dirlikyapan
Sinema ve Onat Kutlar: Daha Aydınlik Bir Yeryüzü Çağrısı • 166

Dizin • 177

Sunuş

Lejant: 'Elli Dokuz Yıl Sonra'

Aslan Erdem

“Yeniden giriyorum yazıya. Ülkeme, çocukluğumun kentine döner gibiyim.” Onat Kutlar, ‘on yedi yıl sonra’ *İshak*’ın ikinci baskısı için yazdığı önsöze böyle başlıyordu. Geçen on yedi yılın ardından küçük bir kaygı da duymuyor değildi. Zamanı yazı dışında geçirmiş “müsrif oğul”un, “yazıların pîri”nden çekincesiydi bu. *Pera’lı Bir Aşk İçin Divan* kitabındaki “Bir Soru” şiirinde yine aynı çekince bu kez soru olarak su yüzündeydi:

“Kiraz ve kamaştan kavalımızın
Sesleri
Dağılıyor havada
Bir kuyu ağzından geçiyor gibi
Rüzgârı mor fistanlı zamanın
Bu güzel şarkı da unutulacak
Kıyımlar acılar kanlar içinde
Savrulurken yaşadığımız günler
Bu soruyu mutlaka soracaksın

Ne kaldı ne kaldı bizden geriye?”

Onat Kutlar’dan geriye ne kaldı? Bu soruya çeşitli düzlemlerde cevaplar bulmak mümkün. Sözelimi Füsün Akatlı, *İshak*’taki dokuz öyküsü için “bu kadarıyla bile ve bu kadarı için, son dönem öykücülüğümüzün eskimeyecek ve onsuz olunmayacak adları arasında” sayıyordu Onat Kutlar’ı. Leylâ Erbil, “Madrigaller” başlıklı yazısında, onu “Yüreğindeki elmastan binlercesine ışık saçtı, emeği geçti, sevgiyi aşıladı; kolayca unutulmayacak ve bir gün onunla ilgili sahici bir film yapmak düşünüldüğünde onun ‘madrigaller’i

de anımsanacak...” diyordu. Yusuf Atılgan için *İshak*, “üstünde durulması, anlaşılmaya çalışılması gereken, yepyeni; güzel bir sanat yapıtı”ydı. “Son yılların en önemli lütfu bence” diyordu yıllar sonra sahafta tesadüfen bulunan bir mektubunda. Bugün Onat Kutlar’ın öykülerini (*İshak, Karameke*) şiirlerini (*Pera’lı Bir Aşk İçin Divan*), mektuplarını (*Yeter ki Kararmasın...*) sinema yazılarını (*Sinema Bir Şenliktir, Sinema... Sinema*), denemelerini (*Bahar İsyancıdır, Gündemdeki Konu, Gündemdeki Sanatçı*) okuyanlar için bu sorunun cevabı daha da belirgin... Sadece kitaplar kalmadı elbette; hızla değişen yeryüzüne karşı ince bir duyuş, yazı masasında hakikatli bir eda, beyaz perdenin karşısında büyülenmenin büyüü, seyretmenin rahatlığı, izlemenin ustalığı...

Onat Kutlar, ‘bir alacakaranlıkta geçti aşılmaz surlarını zamanın’ ve aylı gecelerde *İshak*’ın gözlediği ‘unutulmuş kent’i ‘yeniden’ buldu. Unutulmuş Kent, haritanın neresindedir? Çocukluğunun geçtiği “hep giden bir bozkır gemisi” Antep mi, Antep’i düşünerek, oranın hikâyesini yazarak yaşadığı İstanbul mu yoksa İstanbul’u düşünüp onun için hazırlandığı Paris mi? İtalya, İspanya, Oramar Van, Bursa?... Sadece kentler de değil; türküler, hoyratlar, madrigaller, *Goldberg Çeşitlemeleri*, tiyatro ve nihayet sinema... Onat Kutlar yazınında her şey bir kâğıt gibi ‘sonsuzca doğru katlanır’. Bu katlanmanın ardından oluşan yeni bir düzlemdir unutulmuş kent, yazarın kurduğu, sınır uçlarında gezindiği haritasıdır: her yer birbirine bulaşır, karışır ve yeni bir düzlem kurulur. Adnan Özyalçınır, Onat Kutlar’ın hep bir “Han” öyküsü yazmayı düşlediğini belirtir. “Anadolu kentlerindeki geniş avlulu, insanlarla binek hayvanlarının bir arada geceledikleri oteller mi? Issızlığın ortasında yarı yıkık taş kervansaraylar mı? Yoksa sayısız makineyle birçok insanı bir arada öğüten kocaman kentlerimizdeki şu iş hanları mı? Belki de kentin kendisi...” ve ekler “Bence ikisini de.” Bu anlamda Onat Kutlar’ın yazınsal haritası tüm bu kentleri, sesleri, ezgileri ve görüntüleri bir araya getiren koca bir han gibidir. Hanın yükseldiği uçsuz bucaksızlık “ağustosböcekleriyle çınlar”, pencereler “bir bulutun önünden ağır ağır geç”er; orada “geceleri gökyüzünden sayısız kurbağa yağar ve uyku cinleri pencere pervazlarına sıralanıp gülüşerek sabaha kadar yağmurun dinmesini bekler.” İçeride, yerin “bir karış üstünde, boşlukta uzun bir tekir şeridi asılı kal”ır.

Odalar dokununca, bakınca dağılan kedilerle doludur. Gürültülü bir sığırcık sürüsünün doldurduğu avlunun yüksek duvarlarından sızan mırıltı; “Katti hüttââ... katti hütââ!” başka bir sese ulanır: “Ö-örö-ööö!” Bu düzlemde, en akıl-dışı, büyülü, olağanüstü hal-ler, en sıradan, günlük gerçekler gibi anlatılır; elbette bunun tersi de geçerli: normal'in olağan-dışılaşması. Handiyse “portakal gibi mavi” bir dünyadır, unutulmuş kent...

• • •

Yaşanmış Ağır Bir Ezgi: Onat Kutlar İçin Bir Harita, Kutlar'ın son yazısında işaret ettiği 'güz yasalarının' hüküm sürdüğu günlerde hazırlandı. “Gökyüzü de, Haliç de, kent de daha kirli, 1995, bir bahar aydınlığı ile başlamıyor. Yaşadığımız kent, ülke ve yeryüzü ölümler, kıyımlar, savaşlar, haksızlıklar, ilkellikler, aldatmalar, kirlilikler, çirkinlikler içinde...” Bugün her şey daha kirli; ölümler, kıyımlar, savaşlar, haksızlıklar, ilkellikler, çirkinlikler daha fazla; içinde debelendiğimiz pelte daha koyu: yeryüzü içinden çıkılmaz bir halde... Güz yasaları yürürlükte: “(...) bir yıl daha geçerdi ve biraz daha egemen olurdu güz yasaları. Boyun eğmeyi biraz daha öğrenirdik. Öğrenirdi tenimiz günün renklerine uymayı. Ağzımızı kapadıkça kazandığımızı sezer gibi olurduk. (...) Yaşamın kolayca değişmeyeceğine inanmaya başladık. (...) Gelen her güzle önümüzdeki duvar biraz daha yükselirdi. Zaman zaman aramızdan birileri çıkardı. Ozan, soytarı, bilge ya da çılgın. Yüreklerindeki ölü ozanın sesini bastıramaz ve 'bahar isyancıdır', diye bağırlardı. 'Güz yasalarına boyun eğmeyeceğiz. Aşacağız duvarlarını geleceğin.’” Kitap, zor zamanlarda avazını esirgemeyen ozana, Onat Kutlar'a bir saygı duruşu, küçük bir selamlama, gülümseme olarak düşünöldü. Yazarların desteği ile genişledi ve derinleşti. Bu çalışma, Turgut Çeviker'in yayına hazırladığı *Onat Kutlar Kitabı* ve Hülya Uçansu'nun derlediği *Onat Kutlar'a Mektup Var*'dan sonra yazar hakkında yapılan üçüncü çalışma fakat denilebilir ki metni odağa alan ilk çalışma oldu.

• • •

Yüzükoyun yattığı halının üstünde, önüne açtığı atlası izleyen çocuk, dünyanın neliğini anlamaz; fakat yine de haritaya bakmak, bir sırrı aralar, bir büyüü gösterir; *Yaşanmış Ağır Bir Ezgi: Onat Kutlar İçin Bir Harita* da bunu hedefliyor... Haritanın olası eksik parçaları, yeni kâşiflerini bekliyor.

Ocak 2019